

İLKÖĞRETİM SÜRECİNDE “İYİLİK” KAVRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF THE "GOODNESS" CONCEPT IN THE PRIMARY PROCESS

Ahmet ÇOBAN¹

Öz

İnsanlık tarihi boyunca “iyi” ile “kötü” sürekli mücadele içinde olmuştur. Ancak toplumlar, bireylerinin hep “iyi” olmasını istemiş; bu hususta gerekli çabayı esirgememiştir. Toplumlarda gelecek nesillerin “iyi” olması için, eğitim kurumlarına ihtiyaç duyulmuştur. Eğitim kurumları içinde bireyin temel eğitimi oluşturan ilköğretim aşaması; özellikle de birinci kademesi, “iyi” olma durumunu gerçekleştirilmede önemli bir konuma sahip bulunmaktadır. Bu kurumlarda okutulan ders kitapları, bireyin gelişiminde önemli bir faktördür. Araştırmada, ilköğretimin amaçları ve 1-5 ders kitapları “iyilik” kavramı açısından analiz edilmiş; bireylerin sahip olması gereken özellikler belirlenmiş, ders kitapları; temalar ve üniteler arasında farklılıkların olduğu ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim, İyi, Kötü, İyilik, Kötülük, İyilik kavramı.

Abstract

Throughout the history of mankind "good" and "bad" has been in constant struggle. However, societies wanted to be “good” all members, concealed the necessary efforts in this regard. Societies were needed educational institutions for future generations to be better. The primary stage of forming an individual's basic education in educational institutions, especially in the first stage, has an important location in achieving the status of well-being. Textbooks taught in these institutions, is an important factor in the development of the individual. In this study, primary objectives and 1-5 textbooks were analyzed in terms of the concept of “goodness”; individuals should have the characteristics specified, textbooks, themes and units have been revealed differences between.

Key Words: Primary, Good, Bad, Goodness, Badness, Badness concept, Goodness concept.

¹ Yrd.DoçDr., Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, [eposta ?](#)

1. GİRİŞ

“İyi olma durumu, karşılık beklenilmeden yapılan yardım” (Türk Dil Kurumu, 1988) anlamına gelen “İyilik”, insanoğlunun vazgeçilmezi olarak değerlendirilmektedir. Tarih boyunca, insanlık “iyilik” peşinde koşmuş, hatta kendisini bu kavramla özdeşleştirmiştir. Toplumların ve devletlerin tüm çabaları hep “iyilik” eksenli olmuştur. “İyilik”, eğitimin de vazgeçilmezi olan bir kavramdır. Çünkü eğitimin hedefi hep “iyi insan”, “iyi vatandaş” yetiştirmeye ve “iyi toplum” oluşturmaya yönelik olmuştur. Özellikle eğitim kurumları, “iyilik” kavramından hareketle amaçlarını belirlemişlerdir.

Eğitim kurumları içerisinde “Temel Eğitim” olarak nitelendirilen ilköğretim kurumlarında “iyilik” kavramı çok önemli bir konuma sahip bulunmaktadır. Çünkü dünyaya “iyilik” ile donanık olarak gelen birey, hayatının ilk eğitim kademesinde “iyi” bir ortamda “iyi” şeyleri “iyi” kimselerden “iyilik” ile öğrenmesi, gelecekteki yaşamını biçimlendirmektedir. Bu eğitim kademesinde, kurumun amaçları ve bu amaçlar doğrultusunda hazırlanan ders kitaplarının önemli fonksiyona sahip olduğu gerçeğinden hareketle; “iyilik” kavramının ilköğretim amaçları ve ders kitaplarının içeriklerinde, hem kelime hem de anlam olarak hangi düzeyde yer aldığı bilmesi son derece önemlidir.

Amaç

Araştırmanın amacı, ilköğretim amaçları ve ders kitaplarını “iyilik” kavramı açısından incelemektir. Bu temel amaç çerçevesinde, aşağıdaki ayrıntılı amaçlara yer verilmiştir:

- İlköğretimin amaçlarını “iyilik” kavramı açısından analiz etmek,
- İlköğretim ders kitaplarının içeriklerini “iyilik” kavramı açısından analiz etmek.

2. YÖNTEM

Araştırmada, İlköğretimin amaçlarının, “iyilik” kavramı açısından tek tek, kelime ve anlam açısından analizleri yapılarak, ilişkiler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı basımı olan ve okullara dağıtılan ilköğretim 1-5.sınıf Türkçe, 1-3.sınıf Hayat Bilgisi ve 4-5.sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları, “iyilik” kavramı açısından “içerik çözümlemesi”ne tabi tutulmuş; sonuçlar sayısal verilerle ifade edilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, “iyilik” kavramı açısından ilköğretimin amaçlarına ve ders kitaplarına ilişkin bulgular ve yorumları yer almaktadır.

İlköğretimin Amaçları

Milli Eğitim Bakanlığı, her eğitim aşaması için amaçlar belirlediği gibi ilköğretim aşaması için de amaçlar belirlemiştir. 2003 yılında yeniden düzenlenen ilköğretimin amaçları (MEB, 2003), “iyilik” kavramı açısından analiz edildiğinde Tablo 1’deki sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Tablo 1. İlköğretimin Amaçlarına İlişkin Dağılım

İlköğretimin Amaçları		
Amaç Sayısı	“İyilik” İle İlgili Amaç Sayısı	
	f	%
17	9	52,94

Tabloda görüldüğü gibi, Milli Eğitim Bakanlığı ilköğretim kurumları için 17 amaç belirlemiştir. Bu amaçların 9’u “iyilik” kavramı ile ilgili olup, %52,94 oranında bir ağırlığa sahip bulunmaktadır.

İlköğretimin amaçları analiz edildiğinde, ilköğretim sürecini bitiren bireylerin sahip olmaları gereken özellikler ortaya çıkmaktadır. Bu özelliklere ilişkin veriler Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. İlköğretimin Amaçlarının İçeriğinde Yer Alan Özelliklere İlişkin Dağılım

İlköğretimin Amaçlarında Yer Alan Özellikler		
Özellik Sayısı	“İyilik” İle İlgili Özellik Sayısı	
	f	%
98	44	44,90

Tabloda görüldüğü gibi, ilköğretimin amaçlarında bireylere kazandırılması gereken 98 özellik yer almaktadır. Bu özelliklerin %44’ü “iyilik” kavramı ile ilgili olup, %44,90 oranında bir ağırlığa sahip bulunmaktadır.

Ders Kitapları

Türkçe 1,2,3,4,5; Hayat Bilgisi 1,2,3; Sosyal Bilgiler 4 ve 5 ders kitaplarının içerikleri “iyilik” kavramı açısından analiz edildiğinde, Tablo 3, 4, 5 ve 6’daki veriler elde edilmiştir.

Türkçe Ders Kitapları

“Öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu becerilerini kazanmaları; bu becerileri kullanarak kendilerini bilişsel, sosyal ve duygusal yönlerden geliştirmeleri; etkili iletişim kurmaları; Türkçe sevgisiyle, istek duyarak okuma-yazma alışkanlığı edinmeleri amacıyla sahip öğretim programı” (MEB, 2005a) çerçevesinde hazırlanan Türkçe 1-5.sınıf ders kitaplarının içerikleri “iyilik” kavramı açısından analiz edildiğinde Tablo 3’teki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 3. Türkçe Ders Kitaplarına İlişkin Dağılım

Temalar	Türkçe Ders Kitapları*											
	1.sınıf		2.sınıf		3.sınıf		4.sınıf		5.sınıf		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Değerlerimiz(1,2,3,4,5)	2	15,38	2	7,41	2	4,76	8	8,99	5	13,51	19	9,13
Oyun ve Spor(1,2,3,5)	2	15,38	1	3,70	4	9,52			1	2,70	8	3,85
Birey ve Toplum(2,3,4,5)					6	14,29	32	35,96	13	35,14	51	24,52
Atatürk(2,3,4,5)			2	7,41	11	26,19	4	4,49	6	16,22	23	11,06
Sağlık ve Çevre(2,3,4,5)			7	25,93	4	9,52	20	22,47	4	10,81	35	16,83
Hayal Gücü(1,2,3)	3	23,08	1	3,70	6	14,29					10	4,81
Üretim, Tüketim ve Verimlilik(2,3,4)			12	44,44	7	16,67	12	13,48			31	14,90
Eğitim ve Sosyal Etkinlikler(1,2)	6	46,15	2	7,41							8	3,85
Yenilikler ve Gelişmeler(4,5)							9	10,11	8	21,62	17	8,17
Güzel Sanatlar(4,5)							3	3,37			3	1,44
Dünyamız ve Uzay(3)					2	4,76					2	0,96
Güzel Ülkem Türkiye(4)							1	1,12			1	0,48
Doğal Afetler(5)												
Toplam	13	100	27	100	42	100	89	100	37	100	208	100

*(MEB, 2008a, MEB 2008b, MEB 2008c, MEB 2008d, MEB 2008e)

Tabloda görüldüğü gibi, sınıf düzeyinde aynı ve farklı temaların yer aldığı Türkçe ders kitaplarında “iyilik” ile ilgili yer alan ifadelerin sayısı açısından, “Değerlerimiz” temasında %15,38’le 1.sınıf birinci sırada yer alırken, ikinci sırada %13,51’le 5.sınıf, üçüncü sırada %8,99’la 4.sınıf, dördüncü sırada %7,41’le 2.sınıf ve beşinci sırada ise %4,76’yla 3.sınıf yer almaktadır.

“Oyun ve Spor” temasında, %15,38’le 1.sınıf birinci sırada yer alırken, ikinci sırada %9,52’yle 3.sınıf, üçüncü sırada %3,70’le 2.sınıf ve dördüncü sırada ise %2,70’le 5.sınıf yer almaktadır.

“Birey ve Toplum” temasında, %35,96’yla 4.sınıf birinci sırada yer alırken, ikinci sırada %35,14’le 5.sınıf ve üçüncü sırada ise %14,29’la 3.sınıf yer almaktadır. Türkçe 2. sınıf kitabındaki “Birey ve Toplum” temasında, “iyilik”le ilgili herhangi bir ifade yer almamaktadır.

“Atatürk” temasında, %26,19’la 3.sınıf birinci sırada yer alırken, ikinci sırada %16,22’yle 5.sınıf, üçüncü sırada %7,41’le 2.sınıf ve dördüncü sırada ise %4,49’la 4.sınıf yer almaktadır.

“Sağlık ve Çevre” temasında, %25,93’le 2.sınıf birinci sırada yer alırken, ikinci sırada %22,47’yle 4.sınıf, üçüncü sırada %10,81’le 5.sınıf ve dördüncü sırada ise %9,52’yle 3.sınıf yer almaktadır.

“Hayal Gücü” temasında, %23,08’le 1.sınıf birinci sırada yer alırken, ikinci sırada %14,29’la 3.sınıf ve üçüncü sırada ise %3,70’le 2.sınıf yer almaktadır.

“Üretim, Tüketim ve Verimlilik” teması, %44,44’le 2.sınıf birinci sırada yer alırken, ikinci sırada %16,67’yle 3.sınıf ve üçüncü sırada ise %13,48’le 4.sınıf yer almaktadır.

“Eğitim ve Sosyal Etkinlikler” temasında %46,15’le 1.sınıf birinci sırada yer alırken, ikinci sırada %7,41’le 2.sınıf yer almaktadır.

“Yenilikler ve Gelişmeler” temasında %21,62’yle birinci sırada 5.sınıf yer alırken, ikinci sırada %10,11’le 4.sınıf yer almaktadır.

“Güzel Sanatlar” temasında %3,37’yle 4.sınıf belli bir ağırlığa sahipken, 5.sınıf düzeyinde bu temada “iyilik”le ilgili herhangi bir ifade yer almamaktadır.

“Dünyamız ve Uzay” temasında “iyilik”le ilgili yer alan ifadelerin oranı 3.sınıf düzeyinde %4,76’dır.

“Güzel Ülkem Türkiye” temasında “iyilik”le ilgili yer alan ifadelerin oranı 4.sınıf düzeyinde %1,12’dir.

“Doğal Afetler” temasında, 5.sınıf düzeyinde “iyilik”le ilgili herhangi bir ifade yer almamaktadır.

Temalarda “iyilik” ile ilgili yer alan ifadelerin sayısı açısından, “Birey ve Toplum” teması %24,52’yle birinci sırada yer alırken, ikinci sırada %16,83’le “Sağlık ve Çevre” teması, üçüncü sırada %14,90’la “Üretim, Tüketim ve Verimlilik” teması, dördüncü sırada %11,06’yla “Atatürk” teması, beşinci sırada %9,13’le “Değerlerimiz” teması, altıncı sırada %8,17’yle “Yenilikler ve Gelişmeler” teması, yedinci sırada %4,81’le “Hayal Gücü” teması, sekizinci sırada %3,85’le “Oyun ve Spor” ve “Eğitim ve Sosyal Etkinlikler” temaları, dokuzuncu sırada %1,44’le “Güzel Sanatlar” teması, onuncu sırada %0,96’yla “Dünyamız ve Uzay” teması ve onbirinci sırada ise %0,48’le “Güzel Ülkem Türkiye” teması yer almaktadır. “Doğal Afetler” temasında, “iyilik”le ilgili herhangi bir ifade yer almamaktadır.

Hayat Bilgisi Ders Kitapları

Vizyonu, “öğrenmekten keyif alan; kendisiyle, toplumsal çevresiyle ve doğa ile barışık; kendini, milletini, vatanını ve doğayı tanıyan, koruyan ve geliştiren; gündelik yaşamda gereksinim duyulan temel bilgilere, yaşam becerilerine ve çağın gerektirdiği donanıma sahip; değişiklikler dinamik bir biçimde uyum sağlayabilecek kadar esnek mutlu bireyler yetiştirmek” (MEB, 2005b) olan program çerçevesinde hazırlanan Hayat Bilgisi 1-3.sınıf ders kitaplarının içerikleri “iyilik” kavramı açısından analiz edildiğinde Tablo 4’teki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 4. Hayat Bilgisi Ders Kitaplarına İlişkin Dağılım

Hayat Bilgisi Ders Kitapları*	T e m a l a r							
	Okul Heyecanım		Benim Eşsiz Yuvam		Dün, Bugün, Yarın		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1.sınıf	44	13,29	36	12,90	7	14,29	87	13,20
2.sınıf	148	44,71	114	40,86	11	22,45	273	41,43
3.sınıf	139	41,99	129	46,24	31	63,27	299	45,37
Toplam	331	100,00	279	100,00	49	100,00	659	100,00

*(MEB 2008f, 2008g, 2008h)

Tabloda görüldüğü gibi, sınıf düzeyinde aynı temaların yer aldığı Hayat Bilgisi ders kitaplarında “iyilik” ile ilgili yer alan ifadelerin sayısı açısından, “Okul Heyecanım” temasında %44,21’le 2.sınıf birinci sırada yer alırken, ikinci sırada %41,99’la 3.sınıf ve üçüncü sırada ise %13,29’la 1.sınıf yer almaktadır.

“Benim Eşsiz Yuvam” temasında, %46,24’le 3.sınıf birinci sırada yer alırken, ikinci sırada %40,86’yla 2.sınıf ve üçüncü sırada ise %12,90’la 1.sınıf yer almaktadır.

“Dün, Bugün, Yarın” temasında, %63,27’yle 3.sınıf birinci sırada yer alırken, ikinci sırada %22,45’le 2.sınıf ve üçüncü sırada ise %14,29’la 1.sınıf yer almaktadır.

Genel olarak, Hayat Bilgisi ders kitaplarında “iyilik” ile ilgili yer alan ifadelerin sayısı açısından, birinci sırayı %45,37’yle 3.sınıf ders kitabı alırken, ikinci sırayı %41,43’le 2.sınıf ders kitabı ve üçüncü sırayı ise %13,20’yle 1.sınıf ders kitabı almaktadır.

Aynı temaların yer aldığı Hayat Bilgisi ders kitaplarında “iyilik” ile ilgili yer alan ifadelerin sayısı açısından, 331 ifadeyle “Okul Heyecanım” teması birinci sırada yer alırken, ikinci sırada 279 ifadeyle “Benim Eşsiz Yuvam” teması ve üçüncü sırada 49 ifadeyle “Dün, Bugün, Yarın” teması yer almaktadır.

Sosyal Bilgiler Ders Kitapları

“21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılâplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üreten, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmek” (MEB, 2005c) olan program çerçevesinde hazırlanan Sosyal Bilgiler 4 ve 5.sınıf ders kitaplarının içerikleri “iyilik” kavramı açısından analiz edildiğinde Tablo 5’teki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 5. Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına İlişkin Dağılım

Sosyal Bilgiler Ders Kitapları*	Üniteler	f	%
4.sınıf	1.Kendimi Tanıyorum	8	5,13
	2.Geçmişimi Öğreniyorum	20	12,82
	3.Yaşadığımız Yer	3	1,92
	4.Üretimden Tüketime	7	4,49
	5.İyi ki Var	8	5,13
	6.Hep Birlikte	87	55,77
	7.İnsanlar ve Yönetim	18	11,54
	8.Uzaktaki Arkadaşlarım	5	3,21
	Toplam	156	100,00
5.sınıf	1.Haklarımı Öğreniyorum	35	39,77
	2.Adım Adım Türkiye	4	4,55
	3.Bölgemizi Tanıyalım	1	1,14
	4.Ürettiklerimiz	8	9,09
	5.Gerçekleşen Düşler	8	9,09
	6.Toplum İçin Çalışanlar	29	32,95
	7.Bir Ülke, Bir Bayrak	3	3,41
	Toplam	88	100,00

*(MEB 2008i, 2008j)

Tablo 5’de görüldüğü gibi, sınıf düzeyinde farklı ünitelerin yer aldığı Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “iyilik” ile ilgili yer alan ifadelerin sayısı açısından, 4.sınıf ders kitabında birinci sırayı %55,77’yle “Hep Birlikte” ünitesi yer alırken, ikinci sırada %12,82’yle “Geçmişimi Öğreniyorum” ünitesi, üçüncü sırada %11,54’le “İnsanlar ve Yönetim” ünitesi, dördüncü sırada %5,13’le “Kendimi Tanıyorum” ve “İyi ki Var” üniteleri, beşinci sırada %4,49’la “Üretimden Tüketime” ünitesi, altıncı sırada %3,21’le “Uzaktaki Arkadaşlarım” ünitesi ve yedinci sırada ise %1,92’yle “Yaşadığımız Yer” ünitesi yer almaktadır.

5.sınıf ders kitabında birinci sırayı %39,77’yle “Haklarımı Öğreniyorum” ünitesi yer alırken, ikinci sırada %32,95’le “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesi, üçüncü sırada %9,09’la “Ürettiklerimiz” ve “Gerçekleşen Düşler” üniteleri, dördüncü sırada %4,55’le “Adım Adım Türkiye” ünitesi, beşinci sırada %3,41’le “Bir Ülke, Bir Bayrak” ünitesi ve altıncı sırada ise %1,14’yle “Bölgemizi Tanıyalım” ünitesi yer almaktadır.

“İyilik” ile ilgili yer alan ifadelerin sayısı açısından, Sosyal Bilgiler ders kitaplarından 156 ifadeyle 4.sınıf ders kitabı birinci sırayı alırken, 88 ifadeyle 5.sınıf ders kitabı ikinci sırada yer almaktadır.

Tablo 6. Ders Kitaplarına İlişkin Dağılım

Ders Kitapları	f	%
Hayat Bilgisi	659	59,32
Sosyal Bilgiler	244	21,96
Türkçe	208	18,72
Toplam	1111	100,00

Tabloda görüldüğü gibi, “iyilik” ile ilgili yer alan ifadelerin sayısı açısından, %59,32’yle Hayat Bilgisi ders kitapları birinci sırayı alırken, ikinci sırayı %21,96 ile Sosyal Bilgiler ders kitapları ve üçüncü sırayı ise %18,72’yle Türkçe ders kitapları almaktadır.

4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgulardan ve yapılan yorumlardan hareketle ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara ilişkin öneriler yer almaktadır. Araştırma bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlar şöyle özetlenebilir:

- ✓ İlköğretimin amaçlarının yarısından fazlası “iyilik” kavramı ile ilgilidir. Ancak, “iyilik” kavramının yer almadığı amaçların sayısı da yarıya yakındır.
- ✓ İlköğretimin amaçlarında, bireylere “iyilik” kavramıyla ilgili kazandırılmak istenen özelliklerin oranı yarıdan azdır.
- ✓ “iyilik” kavramıyla ilgili ifadelerin sayısı açısından, ders kitapları sınıf, tema ve ünite düzeyinde farklılıklar göstermektedir.
- ✓ Ders kitapları içerisinde en çok Hayat Bilgisi ders kitaplarında “iyilik” kavramı ile ilgili ifadelere rastlanmıştır. Bunu, sırasıyla Sosyal Bilgiler ve Türkçe ders kitapları izlemektedir.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak şu öneriler getirilebilir:

- ✓ 2005-2006 Eğitim-Öğretim Yılından itibaren ilköğretim okullarında uygulanan program yaklaşımları çerçevesinde, İlköğretimin amaçları yeniden yapılandırılmalıdır.
- ✓ İlköğretimin amaçları, binişik olmamalı, tamamlayıcı yani bitişik olmalıdır.
- ✓ İlköğretimin amaçları, kapsamlı ve aynı zamanda sınırlı olmalıdır.
- ✓ İlköğretimin amaçlarına göre, ders kitaplarının içerikleri yapılandırılmalıdır; amaçlarda hangi özellikler kazandırılmak isteniyorsa, ders kitaplarının içerikleri de o çerçevede oluşturulmalıdır.
- ✓ Konuların içerikleri, konu, tema ve ünitelerin başlıklarına uygun olmalıdır.
- ✓ Ders kitaplarındaki içeriklerle bireylere kazandırılmak istenen nitelikler belirlenirken, ülkedeki bireylerin geneli ortak durumları göz önünde bulundurulmalıdır.

KAYNAKÇA

- MEB, (2003), “İlköğretimin Amaçları”, *Tebliğler Dergisi*, C. 66, 2552, 485-486.
- MEB, (2005a), *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu* (1-5. Sınıflar), Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- MEB, (2005b), *İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu* (1-3. Sınıflar), Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- MEB, (2005c), *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu* (4-5. Sınıflar), Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.,
- MEB, (2008a) *Türkçe Ders Kitabı 1*. İstanbul: Kelebek Matbaacılık.
- MEB, (2008b) *Türkçe Ders Kitabı 2*. İstanbul: Kelebek Matbaacılık.
- MEB, (2008c) *Türkçe Ders Kitabı 3*. İstanbul: Bediralp Matbaacılık.
- MEB, (2008d) *Türkçe Ders Kitabı 4*. İstanbul: Bediralp Matbaacılık.
- MEB, (2008e) *Türkçe Ders Kitabı 5*. İstanbul: Bediralp Matbaacılık.
- MEB, (2008f) *Hayat Bilgisi Ders Kitabı 1*. İstanbul: Bediralp Matbaacılık.
- MEB, (2008g) *Hayat Bilgisi Ders Kitabı 2*. Ankara: İmpress.
- MEB, (2008h) *Hayat Bilgisi Ders Kitabı 3*. Ankara: İmpress.
- MEB, (2008i) *Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 4*. Ankara: Promat Grup.
- MEB, (2008j) *Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 5*. Ankara: İmpress.
- Türk Dil Kurumu, (1988) *Türkçe Sözlük-I*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.